

Beslutningsforslag nr. B 83. Fremsat den 17. februar 1981 af Inge Krogh (KrF), Chr. Christensen (KrF) og Poul H. Møller (KrF)

Forslag til folketingsbeslutning om reagensglasbørn

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte forslag til lov om reagensglasbørn.

Forslaget skal indeholde følgende punkter:

- 1) Der må ikke foretages genetisk manipulation med fosteret.
- 2) Fra befrugtningstøjeblikket skal fosteret være retligt beskyttet.
- 3) Reagensglasbefrugtning kan kun tillades mellem ægtefæller indbyrdes.
- 4) Bestemmelser om autorisation til at foretage reagensglasbefrugtning.

Bemærkninger til forslaget

Generelle bemærkninger

Den teknologiske udvikling stiller os over for nogle muligheder og udfordringer. Det faktum, at undfangelse er mulig uden for menneskekroppen, har sat en fundamental og principiel nyudvikling i gang. Det videre forløb, hvor det befrugtede æg kan holdes længere tid i live, vil nemlig kun være at betragte som trin i en glidende udvikling. Baggrunden for dette forslag er ikke at standse den videnskabelige forskning. Men man skal heller ikke ofre alt på forskningens alter. Der bør være balance mellem samfundets krav om indseende og evt. indflydelse på den ene side og hensynet til den frie forskning på den anden side. En gang påbegyndt er der risiko for at udvikle, hvad den berømte britiske forfatter Aldous Huxley allerede i 1930'erne forudså som »fagre nye verden« – en verden for de få, de udvalgte, dem med de rette, tilstræbte arveanlæg. Overmenneskets paradys – hvor man samtidig producerer de ønskede arbejdsslaver. Huxley skildrer med bidende ironi, hvordan det vil gå, hvis menneskene hengiver sig ubetinget til »fremskridtets velsignelser«.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

Ad 1

Vedrørende den genetiske manipulation fastslås det af forskerne, at det hidtil kun er på laverestående organismer – bakterier, svampe etc. – at det er lykkedes at gribe ind ved at erstatte et eller flere gener i kromosomet med gener fra dyr eller mennesker. Men der forskes intenst på området, og en hastig udvikling synes undervejs. Derfor bør vi allerede nu lovgivningsmæssigt sikre os mod muligheder for de arvelighedsmæssige manipulationer, der er indbygget i den nye medicinske teknik.

Man vil med tiden kunne tage et æg fra en kvinde, befrugte det med sæd fra en sædbank og indsætte det i en anden kvindes livmoder ud fra nogle arvelighedsmæssige overvejelser, hvor målet er udvikling af mennesker med bestemte egenskaber.

Igennem mange år har mennesker gjort, hvad forskning gjorde muligt. Det gælder fra fremskridt på lægefeltet til udnyttelsen af kernekraften i våben. Den nye teknologi er taget kritikløst i anvendelse. Mennesket skal fortsat skaffe sig viden. Så meget som muligt. Det nye er, at vi samtidig må vænne os til, at der er ting, som vi kan, men undlader at gøre. Vi bør forkaste anvendelsen af ny teknologi, ikke bare når den er farlig, men også hvis konsekvenserne er uoverskuelige. Det er forhåbentlig indlysende, at det bør ske. Derfor bør genetisk manipulation med fostre ikke være tilladt.

Ad 2

Allerede den aktuelle forskning vedrørende reagensglasbørn rejser en række spørgsmål. Der er ikke kun tale om en medicinsk teknik, men om en alvorlig etisk udfordring. Man skaber liv ved at forene æg- og sædcelle for derefter i de fleste tilfælde at lade det gå til grunde. Hvis det befrugtede æg ikke fores ind i livmoderen, vil det ganske enkelt dø. Ja, med den nuværende viden synes det at ville undergå en masse forandringer af unormal karakter, hvis det fortsætter med at leve i »reagensglasset« (Petriskålen). Dog kan man ikke udelukke, at man ad åre vil få en mere udviklet teknik, så man i længere tid kan holde liv i et foster i et reagensglas. Men har en forsker ret til at bestemme over, hvad der befinder sig i laboratoriet, f. eks. et foster i en kolbe? Har forskeren ret til at aflive fosteret? Har han ret til at påvirke det med forskellige kemiske stoffer, ja, kort sagt underkaste det alle mulige analyser for at teste dets levedygtighed og evne til at udvikle sig »normalt«. Dertil kommer det uforudsigelige i hele processen. Man kan med god grund frygte, at eksperimenteren med fostre i laboratorier vil fremme den manglende respekt for menneskeliv, som vor nuværende svangerskabslov udviser, og som vi på andre måder møder i dagens samfund. Skal vi undgå et samfund præget af despekt for menneskelivet, må fosteret være retligt beskyttet fra befrugtningsojeblikket. Der må kun eksperimenteres med æg- og sædceller fra ægtefæller, der skriftligt skal forpligte

sig til at tage det fulde ansvar for det undfangede foster. Et foster, der er indtransplanteret i livmoderen, skal juridisk sikres ret til at leve. Abort kan kun tillades, når der er fare for moderens liv.

Ad 3

Den nye teknik rejser en række spørgsmål. Vil man i tilfælde, hvor kvinden ikke producerer brugbare æg, benytte donoræg befrugtet af mandens sæd? Vil man i tilfælde, hvor forældreparret ikke kan anbefales at få børn på grund af den enes eller evt. begge genetiske konstitution, benytte donoræg, donorsæd eller begge dele for at imødekomme parrets ønske? Vil man benytte reagensglasmetoden på enlige? – En sådan praksis vil krænke de eventuelle børns ret til normale familieforhold og give anledning til uoverskuelige menneskelige og juridiske konsekvenser. For at hindre en totalt familieopløsende udvikling må reagensglasbefrugtning kun tillades mellem ægtefæller indbyrdes og kun som en sidste nødløsning. Før man begynder på dette eksperiment, bør der ske en grundig obligatorisk rådgivning af ægteparret.

Ad 4

Både af lægelige og samfundsmæssige grunde vil det være rimeligt at foretage en begrænsning af kredsen af de læger, der lovligt kan udføre reagensglasbefrugtning, da den rette behandling forudsætter store krav til lægens viden og erfaring.

Reagensglasbefrugtning bør kunne finde sted på stats-, amts- og kommunehospitaler, såfremt der til hospitalet er knyttet en læge med specialistanerkendelse i gynækologi. Er dette ikke tilfældet, må stats-, amts- og kommunehospitaler kun medvirke, hvis en til hospitalet knyttet læge har særlig autorisation fra sundhedsstyrelsen.

Reagensglasbefrugtning bør endvidere kunne finde sted på private helbredelsesinstitutioner, men hertil kræves yderligere autorisation fra sundhedsstyrelsen, også selv om der til institutionen er knyttet en læge med specialistanerkendelse i gynækologi. Er dette ikke tilfældet, kræves yderligere, at en til institutionen knyttet læge opnår særlig autorisation fra sundhedsstyrelsen.

De autorisationer, som sundhedsstyrelsen meddeler læger eller private helbredelsesinstitutioner, bør til enhver tid kunne tilbagekaldes.